Europos Parlamentas
2024-2029

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

2025/2240(INI)

20.11.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl Europos Parlamento rekomendacijos Tarybai dėl ES prioritetų 70-ojoje Jungtinių Tautų Moterų padėties komisijos sesijoje
(2025/2240(INI))

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

Pranešėja: Lina Gálvez

TURINYS

Psl.

EUROPOS PARLAMENTO REKOMENDACIJOS PROJEKTAS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 7

EUROPOS PARLAMENTO REKOMENDACIJOS PROJEKTAS

Rekomendacija Tarybai dėl ES prioritetų 70-ojoje Jungtinių Tautų Moterų padėties komisijos sesijoje
(2025/2240(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į JT Moterų padėties komisijos 70-ąją sesiją, kuri turėtų įvykti 2026 m. kovo mėn., taip pat atsižvelgdamas į jos prioritetinę temą „Visų moterų ir mergaičių teisės kreiptis į teismą užtikrinimas ir stiprinimas, be kita ko, skatinant įtraukias ir teisingas teisines sistemas, panaikinant diskriminacinius teisės aktus, politiką ir praktiką ir šalinant struktūrines kliūtis“ ir apžvalginę temą „Visapusiškas ir paveikus moterų dalyvavimas ir sprendimų priėmimas viešajame gyvenime, taip pat smurto panaikinimas, siekiant lyčių lygybės ir visų moterų ir mergaičių įgalėjimo“,

– atsižvelgdamas į 1979 m. gruodžio 18 d. Jungtinių Tautų konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims,

– atsižvelgdamas į JT Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m., t. y. principą „nė vieno nepalikti nuošalyje“, ypač į 5-ąjį darnaus vystymosi tikslą, kuriuo siekiama užtikrinti lyčių lygybę ir tai, kad moterys turėtų lygias teises į ekonominius išteklius, taip pat teisę į žemės ir kitų formų turto nuosavybę ir kontrolę, finansines paslaugas, paveldėjimą ir gamtos išteklius, taip pat į 10-ąjį darnaus vystymosi tikslą, kuriuo siekiama panaikinti diskriminacinius įstatymus, politiką ir praktiką ir skatinti kurti deramus teisės aktus, politiką ir veiksmus,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20, 21, 23 ir 47 straipsnius,

– atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 25 d. Komisijos ir Tarybos bendrą komunikatą „Trečiasis ES lyčių lygybės veiksmų planas. Vykdant ES išorės veiksmus įgyvendinama plataus užmojo lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo darbotvarkė“ (JOIN(2020)0017), kuriame išdėstytas ES 2021–2025 m. lyčių lygybės veiksmų planas,

– atsižvelgdamas į 2025 m. kovo 7 d. Komisijos komunikatą „Moterų teisių veiksmų gairės“ (COM(2025)0097), kuriame patvirtinamas ES įsipareigojimas užtikrinti lyčių lygybę,

– atsižvelgdamas į 2020 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ (COM(2020)0152),

– atsižvelgdamas į 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas

2001/220/TVR[1],

– atsižvelgdamas į 2021–2027 m. Komisijos Teisingumo programą, pagal kurią finansavimas teikiamas teisminiam bendradarbiavimui civilinėse ir baudžiamosiose bylose remti, pvz., teisėjų ir kitų praktikuojančių teisininkų mokymui, taip pat remiamos realios piliečių ir įmonių galimybės kreiptis į teismą,

– atsižvelgdamas į Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencija),

– atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 81 straipsnio 2 dalį,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 121 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto pranešimą (A10-0000/2025),

A. kadangi moterų ir vyrų lygybė yra vienas iš pagrindinių ES principų; kadangi lyčių aspektas ir tarpsektorinis požiūris turėtų būti diegiami ir integruojami visų sričių ES politikoje; kadangi vidaus ir išorės politika turėtų išlikti darni ir nuosekli, kad būtų galima užtikrinti rezultatų duodantį ir patikimą žmogaus teisių, demokratijos ir lyčių lygybės propagavimą visame pasaulyje;

B. kadangi moterų teisės ir lyčių lygybė – ne tik pagrindinės žmogaus teisės, bet ir būtinos žmogiškojo vystymosi skatinimo, skurdo mažinimo ir taikaus, klestinčio ir tvaraus pasaulio būtino pagrindo prielaidos;

C. kadangi teisė kreiptis į teismą tarptautinėje teisėje plačiai pripažįstama pagrindine žmogaus teise, esmine platesnės teisingumo srities koncepcija ir kertiniu teisinės valstybės bei demokratijos akmeniu; kadangi teisę kreiptis į teismą ES pripažįsta pagrindine teise, kaip nustatyta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje;

D. kadangi moterų galimybės pasinaudoti teise kreiptis į teismą tebėra sudėtingos ir kelia didelių sunkumų visuose pasaulio regionuose;

E. kadangi visame pasaulyje teisminėse institucijose ir prokuratūrose aukščiausias pozicijas užimančių moterų vis dar nepakankamai, visų pirma, nepakankamai vadovaujamas pareigas, pvz., teismų pirmininkų, vyriausiųjų teisėjų ir prokuratūrų vadovų pareigas, užimančių moterų;

F. kadangi JT, vykdydamos specialias iniciatyvas ir kampanijas, aktyviai skatina moteris labiau įsitraukti į teisingumo sektorių; kadangi didesnis moterų skaičius teisminėse institucijose siejamas su labiau į aukas orientuotų teisingumo metodų taikymo pažanga;

G. kadangi smurtas prieš moteris ir smurtas artimoje aplinkoje yra pagrindinių teisių pažeidimai; kadangi teisinėse sistemose turi būti atsižvelgiama į konkrečius smurto dėl lyties aukų poreikius: tam būtina užtikrinti tinkamą apsaugą ir teisių gynimo priemones; kadangi daugelis moterų, norėdamos pranešti apie prievartą ir gauti teisinę paramą, vis

[1] OL L 315, 2012 11 14, p. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj.

dar patiria didelių kliūčių;

H. kadangi susiformavę teisiniai stereotipai ir vyraujančios lyčių normos gali trukdyti užtikrinti teisingumą nuo smurto kenčiančioms ir nuo jo nukentėjusioms moterims;

1. teikia Tarybai šias rekomendacijas:

a) dar kartą patvirtinti, jog ES yra ryžtingai įsipareigojusi užtikrinti lyčių lygybę ir tai, kad moterų teisės būtų visapusiškai įgyvendinamos visais ES išorės veiksmų aspektais, laikantis deramai finansuojamo, įtraukaus, sąveikinio ir transformatyvaus požiūrio į lytį;

b) užtikrinti visapusišką Parlamento ir jo Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto dalyvavimą sprendimų priėmimo procese dėl ES pozicijos JT Moterų padėties komisijos 70-ojoje sesijoje; pasirūpinti, kad prieš derybas Parlamentas būtų tinkamai informuojamas apie ES pozicijos dokumentą ir turėtų galimybę su juo susipažinti; toliau gerinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, be kita ko, per derybas, kad būtų tinkamai įtraukti Parlamento prioritetai;

c) įsipareigoti tvirtai remti padalinio „JT Moterys“ – pagrindinio JT moterų teisių propagavimo, atspindint visą jų įvairovę, sistemos dalyvio ir visus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus suburiančio subjekto – darbą, kad būtų paskatinti politikos pokyčiai ir koordinuojami veiksmai; raginti visas JT valstybes nares ir ES užtikrinti tinkamą padalinio „JT Moterys“ finansavimą;

d) užtikrinti, kad ES ir tarptautinės priemonės papildytų viena kitą ir būtų plataus užmojo, su griežtomis ir esminėmis nuostatomis, kuriomis būtų siekiama įgalinti moteris ir užtikrinti teisę kreiptis į teismą, taip pat atsižvelgti į tai, kad šiuo atveju teisė į teisinę pagalbą yra labai svarbi; užtikrinti, kad ES pademonstruotų tvirtą lyderystę ir priimti vieningą poziciją dėl įtraukių ir nešališkų teisingumo sistemų, prieinamų visiems, ypač nepalankioje padėtyje esančioms ir pažeidžiamoms moterų grupėms, kurioms dėl institucinių gebėjimų spragų, socialinių ir kultūrinių priežasčių ir diskriminacijos dažnai kyla kliūčių norint kreiptis į teismą; išsiaiškinti, kaip sukurti specializuotus smurto dėl lyties atvejus nagrinėjančius teismus; populiarinti išsamias teisines sistemas, kuriomis būtų ginamos moterų teisės ir užtikrinamas visapusiškas ir lygiateisis moterų dalyvavimas tiek pagal nacionalinę, tiek pagal tarptautinę teisę;

e) visų sričių ES politikoje, įskaitant išorės veiksmus, taikyti lyčių aspekto integravimo ir biudžeto sudarymo atsižvelgiant į lyčių aspektą principus; atkreipti dėmesį į tai, kad valstybės turi skirti pakankamą finansavimą į lyčių lygybę orientuotai teisinei pagalbai ir paramos paslaugoms, ypač nuo smurto dėl lyties nukentėjusiems asmenims, ir į pakankamas galimybes gauti kompensaciją, nes esamos kliūtys daro neproporcingą poveikį moterų teisei kreiptis į teismą;

f) sparčiau vykdyti tarptautinius įsipareigojimus toliau užkirsti kelią visų formų smurtui prieš moteris ir mergaites tiek viešojoje, tiek privačioje aplinkoje (įskaitant moterų lyties organų žalojimą, priverstines santuokas, dalijimąsi intymia ar manipuliuota medžiaga be sutikimo, persekiojimą kibernetinėje erdvėje, priekabiavimą kibernetinėje erdvėje, internetinį ekshibicionizmą ir smurto ar neapykantos kurstymą kibernetinėje erdvėje);

g) imtis veiksmų siekiant visapusiškai įgyvendinti prisiimtus įsipareigojimus dėl lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo, užtikrinant moterų lygių žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugą be diskriminacijos, skatinti jų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime;

h) atkreipti dėmesį į tai, kad moterų teisės ir lyčių lygybė yra pagrindinės žmogaus teisės, būtinos teisinei valstybei, atspariai ir įtraukiai demokratijai ir pagrindinėms ES vertybėms; pabrėžti, jog smerkiama tai, kad milijonai moterų ir mergaičių, ypač vykstant konfliktams ir perkeliant asmenis į kitas vietas, ir toliau yra diskriminuojamos, patiria smurtą ir yra atsisakoma užtikrinti jų orumą ir joms atstovauti; pakartoti, kad iššaginimas tebėra vienas iš labiausiai paplitusių žmogaus teisių pažeidimų pasaulyje; pabrėžti, kad sutikimo koncepcija grįsti teisės aktai dėl iššaginimo nusikaltimų yra svarbūs;

i) skatinti į teisminių institucijų ir jų valdymo organų veiklą įtraukti moteris, taip siekiant panaikinti struktūrines kliūtis, kurias lemia patriarchalinė ir androcentrinė teisingumo sistema;

2. paveda Pirmininkei perduoti šią rekomendaciją Tarybai, Komisijai ir Komisijos pirmininkės pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai ir susipažinti ES specialiajam įgaliotiniui žmogaus teisių klausimais.

AIŠKINAMOJI DALIS

Moterų ir vyrų lygybė yra pagrindinis Europos Sąjungos principas. Lyčių aspekto principas ir sąveikinis požiūris turi būti diegiami ir integruojami į visų sričių ES politiką, užtikrinant vidaus ir išorės veiksmų nuoseklumą, kad visame pasaulyje būtų skatinamos žmogaus teisės, demokratija ir lyčių lygybė. Moterų žmogaus teisės ir lyčių lygybė – ne tik pagrindinės teisės, bet ir būtinos vystymosi, skurdo mažinimo ir taikios, klestinčios ir tvarios visuomenės prielaidos.

Teisė kreiptis į teismą, įtvirtinta tarptautinėje teisėje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje, yra teisinės valstybės ir demokratijos pagrindas. Vis dėlto, moterų galimybės pasinaudoti teise kreiptis į teismą tebėra sudėtingos ir kelia didelių sunkumų visuose regionuose. Aukščiausiu teisminių institucijų ir prokuratūrų lygmeniu moterų vis dar yra nepakankamai, visų pirma, užimančių vadovaujamas, pvz., teismų pirmininkų, vyriausiųjų teisėjų ir prokuratūrų vadovų, pareigas. Susiformavę teisiniai stereotipai ir vyraujančios lyčių normos taip pat trukdo užtikrinti teisingumą nuo smurto kenčiančioms ir nuo jo nukentėjusioms moterims.

Jungtinės Tautos skatina moteris aktyviau imtis veiklos teisingumo sektoriuje, o iš įrodymų matyti, kad gausesnis moterų skaičius teisminėse institucijose padeda laikytis labiau į aukas orientuotų teisingumo metodų. Tai ypač svarbu reaguojant į smurtą prieš moteris ir smurtą artimoje aplinkoje, tai – pagrindinių teisių pažeidimai. Teisinės sistemos turi atitikti aukų poreikius – užtikrinti tinkamą apsaugą ir teisių gynimo priemones, tačiau daugeliui moterų vis dar kyla didelių kliūčių pranešant apie prievartą ir norint gauti teisinę paramą. Daugelis moterų ir mergaičių, ypač tų, kurios patiria daugialypio ir sąveikinio pobūdžio diskriminaciją, praktiškai pajunta, kad teisingumo sistema yra nepakankamai jautri pažeidžiamų grupių realybei.

Šia rekomendacija Taryba raginama dar kartą patvirtinti ES įsipareigojimą užtikrinti lyčių lygybę ir tai, kad moterų teisės būtų visapusiškai įgyvendinamos visais ES išorės veiksmų aspektais laikantis įtraukaus, sąveikinio ir deramai finansuojamo požiūrio į lytį. Rekomendacijoje taip pat pabrėžiama, kad būtina užtikrinti visapusišką Parlamento ir jo Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto dalyvavimą formuojant ES poziciją JT Moterų padėties komisijos 70-ojoje sesijoje.

Dokumente taip pat įsipareigojama tvirtai remti padalinį „JT Moterys“ – pagrindinį JT sistemos veikėją skatinant užtikrinti moterų teises, o visos JT valstybės narės raginamos kartu su ES skirti tinkamą finansavimą. Rekomendacijoje pabrėžiama, kad plataus užmojo ir viena kitą papildančios ES ir tarptautinės priemonės, į kurias būtų įtrauktos griežtos nuostatos, kuriomis būtų užtikrintas moterų įgalėjimas ir teisė kreiptis į teismą (įskaitant galimybę gauti teisinę pagalbą ir galimybę kreiptis į specializuotus smurto dėl lyties atvejus nagrinėjančius teismus), yra svarbios. Moterų teisių apsauga taikant veiksmingas teisingumo sistemas padeda siekti teisingesnės visuomenės ir atitinka siekį iš tiesų įgyvendinti Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. (16-asis DVT).

Galiausiai rekomendacijoje pabrėžiama, kad reikia integruoti lyčių aspektą ir biudžetą sudaryti atsižvelgiant į lyčių aspektą visų sričių ES politikoje, sparčiau vykdyti tarptautinius įsipareigojimus užkirsti kelią visų formų smurtui prieš moteris ir mergaites, taip pat skatinti

užtikrint vienodą moterų skaičių teisminėse institucijose. Moterų teisės ir lyčių lygybė yra labai svarbios teisinei valstybei, atspariai demokratijai ir pagrindinėms ES vertybėms, todėl Sąjunga turi imtis vadovaujamojo vaidmens užtikrinant, kad šios teisės būtų užtikrinamos praktiškai. Visų asmenų teisė kreiptis į teismą yra labai svarbi teisingai ir įtraukiai visuomenei ir yra esminės lyčių lygybės ir žmogaus teisių užtikrinimo prielaida.